

Fric Rupprehter predstavlja izuzetak u austrijskoj umetnosti. On već decenijama radi na produbljivanju umetnosti jednostavnosti motivisanoj između ostalog dalekoistočnim filozofijama. Stoga i ne iznenađuje da praktikuje umetnost japanskog streljaštva kjudo. Kao i kod kjuda, ni u vizuelnoj umetnosti mu nije bitan cilj, već put koji vodi do njega. Taj put može da se pređe samo zauzimanjem adekvatnog stava. Svako delo Franca Rupprehtera je izraz jednog takvog konkretnog, svetlu primerenog stava koji ništa ne odslikava, ništa ne komentariše, ništa ne interpretira. Dela koja su proizvod njegove umetnosti nam, međutim, otvaraju određeni prostor. Taj prostor je za sada prazan i ništa nam ga ne objašnjava.

Fric Rupprehter stvara konkretno, minimalistički i geometrijski. Neko, ko u Austriji stvara na taj način, svoju referentnu tačku mora da pronađe na drugom mestu. On je stoga verovatno najmerodavniji stručnjak za delo Jozefa Albersa u Austriji, velikog pionira konkretne umetnosti još u prvoj polovini prošlog veka. Pri tome se ne radi o apstrahovanju predmetnog, već o opredmećivanju apstraktno duševnog u boji i formi na nosiocu slike.

Zato dela Frica Rupprehtera i nemaju naslov. Izuzetak čini serija slika "Po maglovitom danu", omaž legendarnoj seriji Agnes Martin iz 1973. godine pod naslovom „Po vedrom danu“ sa kojom je Martin okončala sedmogodišnju stvaralačku pauzu. 30 slika u tehnici sito štampe strukturirano je strogo ortogonalno. Možda i predstavljaju odgovor na Martinovu sliku obojenih polja „Ova kiša“ iz 1958. godine. Rupprehterova serija deluje manje strogo. Ona je, kao i sva njegova dela poslednjih godina, samo vertikalno strukturirana. Površina pokazuje strukturne neregularnosti koje narušavaju tehniku. Ona se kod Rupprehtera uvek krije iza plitkosti slika. On radi sa voskom ili lakom, sa akvarel bojama i papirom koji raseca i ponovo sastavlja ili savija. Iz toga nastaju efekti svetlog i tamnog, svetlo i senka, prostor unutar slike i dela koja vizuelno transformišu prostor koji ih okružuje. Dotična plitkost, međutim, negira bilo koji vid iluzionizma.

Kod Frica Rupprehtera shvatamo da ono što nam se čini da vidimo ne postoji. U njegovim delima ne postoji ni gore ni dole, pa stoga ni ispred ni iza, ona ne poseduju horizont kao vezu ka spoljnom svetlu. Horizontala u umetnosti zapadnog sveta predstavlja liniju koja razdvaja nebo od zemlje, božansko od ljudskog. Vertikala uvek narušava taj poredak kako bi stvorila novi. Ona definiše dela koja stvara Rupprehter. Unutar tog poretka razvijaju se dve dimenzije: vreme i prostor. Vreme postaje pojmljivo kroz boje, jer ove slike na svetlu menjaju svoj izgled i uvek nam deluju drugačije, ali nikada neobične.

Ovakva percepcija njegovih slika reflektuje proces njihovog nastajanja kod kog se radi „o upornom ponavljanju naizgled identičnog postupka sa ciljem probubljivanja i istančavanja umetničkog dela“ (Valter Čoke 1997). Nije nimalo paradoksalno što stvaralaštvo Frica Rupprehtera može da se opiše istim rečima kao na primer umetnost živopisa. Ovde je slika i ovde smo mi. Slika nam ne prikazuje ništa osim same sebe. Nju čini ono što prikazuje i ništa drugo.

Veliki francuski filozof Žil Delez je u svom delu „Prevoj. Lajbnic i barok“ (1988) na osnovu misaonog sveta Gotfrida Vilhelma Lajbnica (1646-1716), koji bi mogao da se nazove pionikom konkretne nauke, izložio kako svet postaje virtualnost koja aktuelno postoji samo u prevojima duše. Takvi prevoji se mogu pronaći u delu Frica Rupprehtera. Njegovo „razmišljanje u procesu delovanja“ (Čoke 1997) stoji naspram nereflektovanog delovanja u našem aktuelnom društvu,

u kom se, ako uopšte, uvek razmišlja suviše kasno. Njegovo stvaralaštvo nas poziva da svet otkrivamo u prevojima naše duše, umesto da nastojimo da svoju dušu pronađemo u svetu.

Peter Zavrel

Peter Zavrel (*1956) je od februara 2013. godine direktor galerije Kinstlerhaus u Beču. Od 1999. do 2011. godine bio je direktor Bečkog filmskog fonda, a od 1987. do 1999. godine na raznim funkcijama u Odseku za kulturu pokrajnje Donje Austrije/Pokrajinskom muzeju Donje Austrije, dok je pre toga radio kao slobodan istoričar (umetnosti) u Beču i Rimu. Završio je studije nemačke filologije, istorije umetnosti i istorije u Beču i od 1983. godine je član Instituta za istorijska istraživanja Austrije.